

Turizm Alanında Covid-19 Pandemisiyle İlgili Yayımlanmış Makalelerin İçerik Bakımından Değerlendirilmesi
(Evaluation of The Bibliometric Content of The Articles Published on The Covid-19 Pandemic in Tourism)

Fatih ÖZDEMİR^a

Gamze ERYILMAZ^b

*Kürşad Abidin GÜL^c

^a İskenderun Teknik Üniversitesi, Turizm Fakültesi, Turizm Rehberliği Bölümü, Hatay-Türkiye (fatih.ozdemir@iste.edu.tr)

<https://orcid.org/0000-0002-9087-6211>

^b İskenderun Teknik Üniversitesi, Turizm Fakültesi, Gastronomi ve Mutfak Sanatları Bölümü, Hatay-Türkiye (gamze.eryilmaz@iste.edu.tr)

<https://orcid.org/0000-0003-0588-8021>

^c İskenderun Teknik Üniversitesi, Lisansüstü Eğitim Enstitüsü, Hatay-Türkiye (kursadgul.sbe18@iste.edu.tr) <https://orcid.org/0000-0003-4775-8284>

MAKALE GEÇMİŞİ

ÖZ

Gönderim Tarihi:

11.04.2021

Kabul Tarihi:

21.06.2021

Anahtar Kelimeler:

Turizm
COVID-19 Pandemisi
Bibliyometrik Analiz

İlk kez 2019 yılında ortaya çıkan COVID-19 pandemisinin ortaya çıkmasıyla, pandeminin turizm sektörüne etkileri ya da olası etkilerine yönelik birçok akademik çalışma gerçekleştirilmiştir. Bu çalışmada, turizm alanında COVID-19 ile ilgili yayımlanmış çalışmaların, bibliyometrik açıdan içerik özelliklerinin incelenmesi amaçlanmıştır. Bu amaç doğrultusunda Dergi Park'a üye toplamda turizm ile ilgili 90 dergi analizlere dâhil edilmiştir. Daha sonra "turizm" ve "COVID-19" anahtar kelimeleriyle taramalar yapılmış olup, 29 makale içerikleri konu dağılımı, yöntem, veri toplama aracı, örneklem, analiz teknikleri, dergi açısından Aralık 2020-Ocak 2021 tarihleri arasında içeriklerine göre değerlendirilmiştir. Çalışma analizleri sonucunda "COVID-19 salgınının turizm sektörüne etkisi" konusunun en fazla araştırılan konu olduğu, yöntem olarak nitel yöntemin tercih edildiği, veri kaynağı olarak en fazla internet sitelerinin kullanıldığı ve analiz tekniklerinden çoğunlukla istatistiksel analizlerin (betimleyici istatistikler, doğrulayıcı faktör analizi, korelasyon vb.) kullanıldığı saptanmıştır.

ABSTRACT

Keywords:

Tourism
COVID-19 Pandemic
Bibliometric Analysis

With the emergence of the COVID-19 pandemic, which first appeared in 2019, many academic studies have been conducted on the effects or possible effects of the pandemic on the tourism sector. In this study, it is aimed to examine the bibliometric content features of the studies published on COVID-19 in the field of tourism. For this purpose, 90 journals related to tourism, which are members of Dergi Park, were included in the analysis. Searching out process was initiated through keywords such as were made with the keywords "tourism" and "COVID-19", and the contents of 29 articles were evaluated in terms of subject distribution, method, data collection tool, sample, analysis techniques, journal content between the span of December 2020 and January 2021. and the contents of 29 articles were evaluated in terms of their subject distribution, method, data collection tool, sampling, analysis techniques, journal between of the span of December 2020 and January 2021, by biometric analysis. As a result of the study analysis, the subject of "The effect of the COVID-19 epidemic on the tourism sector" is the most researched subject, the qualitative method is preferred as the method, the internet sites are used as the data source, and the statistical analyzes (descriptive statistics, confirmatory factor analysis, correlation, etc.) was used.

Makalenin Türü: *Araştırma Makalesi*

***Sorumlu Yazar:** Kürşad Abidin GÜL

E posta: kursadgul.sbe18@iste.edu.tr

Makalenin Künyesi: Özdemir, F., Eryılmaz, G. & Gül, K. A. (2021). Turizm Alanında Covid-19 Pandemisiyle İlgili Yayımlanmış Makalelerin İçerik Bakımından Değerlendirilmesi. AHBVÜ Turizm Fakültesi Dergisi, 24 (2), 177-191.

1. GİRİŞ

Turizm, ülkelerin doğası, kültürü, tarihi, inancı ve sahip olduğu diğer zenginlikleriyle beraber insanların dinlenme, yeni yerler görme, tedavi ve yeni kültürlerle tanışma arzularından doğan kombinasyonunun ortaya çıkardığı hizmet ağırlıklı bir sektördür (Tanrıku, 2020: 407). Sektörün talep boyutu meydana gelen gelişmelere olumlu ya da olumsuz şekilde hızlı tepkiler verebilen dinamik yapıya sahiptir (Acar, 2020: 111). Bu sebeple turizm talebinin, hassas ve kırılgan bir nitelik taşıdığı söylenebilir (Kiper, Saraç, Çolak ve Batman, 2020: 528). Turizm talebi elastiktir ve güven odaklıdır. Korku ve panik gibi güven ortamının eksik olduğu durumlar, ilk turizm talebini vurmaktadır (Yenişehirlioğlu ve Salha, 2020: 356). Turizm zorunlu bir tüketim olmadığı için siyasi, sosyal ve psikolojik etkenlerden kolay bir şekilde etkilenmektedir (Karaoğlu, 2019: 86). Doğal afetler, ekonomik krizler, terör saldırıları, siyasi olaylar, savaşlar, salgın hastalıklar gibi beklenmedik olaylar turizm talebini etkileyebilmektedir (Şengel, Işkın, Genç ve Çevrimkaya, 2020:107; Aydın, Darıcı ve Taşçı, 2015: 148).

2019 yılında COVID-19 adlı virüs ilk olarak Çin'in Hubei eyaleti Wuhan kentinde Aralık ayında ortaya çıkmıştır. O dönemden beri ise hızla küresel olarak yayılmaya devam etmektedir. (Bahar ve İlal, 2020: 127-128). Ortaya çıktığı andan itibaren tüm dünyayı kısa sürede etkisi altına alan COVID-19 salgınının turizm sektörünü ciddi bir şekilde etkilediği aşikârdır (Alaeddinoğlu ve Rol, 2020: 236). COVID-19 süreci itibariyle turizm alanının durumunu inceleyen bilimsel çalışmalar (Kılıç, Aslan ve Gövce, 2020; Çınar ve Özkaya, 2020; Demir, 2020; Acar, 2020) ise bu durumun en iyi yansımasıdır. Bu çalışmaların COVID-19 süreci ve bu süreçten sonraki zaman için hem araştırmacılara hem de işletmecilere yol gösterici olması bakımından önemli olacağı düşünülmektedir. Turizm literatürünü tarayan çalışmalar incelendiğinde (Arslan ve Kendir, 2021; Skore, Soricoa ve Porada, 2021; Zhang vd., 2021; Karadeniz vd., 2021; Higgins, 2020; İbiş, 2020; Doğançalı, 2020; Çıtak ve Çalış, 2020) COVID-19 ile alakalı çalışmaları irdeleyen herhangi bir araştırmaya rastlanılmamıştır. Bu nedenle gelinen bu süreçte, COVID-19'un turizm sektörüne yansımasını/etkisini inceleyen hali hazırda ne tür çalışmaların olduğunu içerik özellikleriyle bilmenin teorik açıdan bilime katkı sunacağı ön görülmektedir. İlgili öngörü bu çalışma amacının belirlenmesinde önemli bir rol oynamaktadır. Bu çalışmada, turizm alanında COVID-19 ile ilgili yayımlanmış çalışmaların, bibliyometrik açıdan içerik özelliklerinin incelenmesi amaçlanmıştır. Buradan

hareketle araştırma konusu olarak teorik bir zemin oluşturmak, aynı zamanda gelecek araştırmalara yol gösterici olmak istenmektedir. Çalışmanın devamında kavramsal çerçeve, yöntem, bulgular ve sonuç bölümleri yer almaktadır.

2. KAVRAMSAL ÇERÇEVE

Küresel ölçekte oluşan beklenmedik olaylar, salgın hastalıklar dünya çapında tehditler oluşturmaktadır. Çin'in Wuhan kentinde ortaya çıkarak tüm dünyaya yayılan Yeni Tip Koronavirüs (COVID-19) salgını da son yıllarda dünyanın karşı karşıya kaldığı büyük tehditlerden birisidir. İlk olarak Aralık 2019 sonunda Dünya Sağlık Örgütüne bağlı Çin ülke ofisinin ilk vakaları bildirmesiyle başlayan salgın süreci hızlı bir şekilde yayılarak küresel bir tehdit oluşturmuştur. COVID-19 dünya genelinde pek çok ülkeye yayılmış ve çok sayıda insanın ölümüne neden olmuştur (İbiş, 2020: 86). Kaynağı tam belli olmayan virüs, damlacık yoluyla bulaşarak kısa sürede çok fazla kişiyi etkisi altına alabilmektedir. Üç aylık bir sürede Dünyada 600 binin üzerinde vaka kayıt altına alınmıştır. Hastalığın hızlı yayılmasına sebep olarak daha önce insanlarda görülmeyen bir virüs olmasına rağmen insandan insana bulaşma özelliğinin sebep olduğu belirlenmiştir (Macit ve Macit, 2020: 102).

31 Aralık 2019'da Dünya Sağlık Örgütünün pandemiyle ilgili bilgiyi Ocak 2021 dâhil 65,8 milyonun üzerinde vaka sayısı ve 1,5 milyon ölüm sayısı kayıt altına alınmıştır (Dünya Sağlık Örgütü, 2021). Türkiye'de ise ilk vakaya 11 Mart 2020 tarihinde rastlanılarak Ocak 2021 dahil 25.993'ü ölüm olmak üzere toplam 2.477.463 toplam vaka kayıt altına alınmıştır (COVID 19 Bilgilendirme Sayfası, 2021).

Turizm COVID-19' dan en çok etkilenen sektörlerden birisi olmuştur. Turizm sektörü ortaya çıkan farklı durumlardan olumlu ya da olumsuz bir şekilde etkilenen dinamik bir yapıya sahiptir. Sektör, terör saldırıları, siyasal olaylar, salgın hastalıklar gibi beklenmeyen ve yaşanması arzu edilmeyen olaylara son derece duyarlıdır (Acar, 2020: 8; Bahar ve İlal, 2020: 126). COVID-19'un başta turizm olmak üzere dünya çapında tekstilden otomotive, eğitimden sanayiye tüm sektörleri olumsuz yönde etkilediği düşünülmektedir. İnsanların salgın tehlikesi nedeni ile seyahatlerden vazgeçmeye başlaması, ardından virüs salgınının yayılımını önlemek için ülkeler arası, şehirlerarası seyahat yasaklarının uygulanmaya başlaması, karantina uygulamaları, sokağa çıkma yasakları turizm faaliyetlerinin durma noktasına gelmesine sebep olmuştur (Kiper, Saraç, Çolak ve Batman, 2020: 530; Atay, 2020: 169; Yenişehirlioğlu ve Salha, 2020: 356).

Beklenmedik bir şekilde ortaya çıkan salgın hastalıklar turizm endüstrisinde başta turizm geliri olmak üzere pek çok konuda büyük kayıpların yaşanmasına sebep olmaktadır (İbiş, 2020: 20; Khan, 2020: 34). Turizm ile ilgili ilk tedbirler havayolu uçuşlarındaki kısıtlama ve iptaller olmuştur. Virüsün Wuhan'da çıkması ve dünyaya yayılması sebebiyle ilk olarak 22 Ocak 2020'de Çin'deki bir hava yolu işletmesi tarafından gerçekleştirilen Wuhan-İstanbul uçuşunun ardından; salgının yayılım hızını artırması sonucu 5 Şubat 2020 tarihinden itibaren Çin çıkışlı tüm uçuşlar durdurulmuştur. Virüs Çin'den sonra İran' da etkili olurken vaka ölüm sayıları çoğalmaya başlamıştır. Türkiye tedbir olarak 23 Şubat 2020 de ilk olarak İran ile arasındaki kara sınır kapılarını kapatmış ve İran' dan gelen uçak seferlerini durdurmuştur. Daha sonra 29 Şubat 2020'de Türkiye ile İtalya, Türkiye ile Güney Kore, Türkiye ile Irak arasında gidiş-geliş tüm yolcu uçuşları, ardından 14 Mart 2020'de Almanya, Fransa, İspanya, Norveç, Danimarka, Belçika, Avusturya, İsveç ve Hollanda uçuşları tedbir olarak durdurulmuştur (Demir, Günaydın ve Şen- Demir, 2020: 83). Haziran 2020 normalleşme öncesi dönemde seyahat kısıtlamaları otel ve konaklama hareketliliğini neredeyse durma noktasına getirmiştir (Büyük ve Can, 2020). Bu açıdan bakıldığında pandeminin olumsuz etkilerinin ilk olarak konaklama, seyahat (ulaşım, kruvaziyer gibi) ve restoran endüstrilerinde görüldüğü (Aydın ve Doğan, 2020: 98) söylenebilir. Pandeminin konaklama işletmelerinin gelirlerini olumsuz yönde etkilediği ve uluslararası konaklama faaliyetlerinin azalacağına yönelik saptamalar (Türker ve Ertük, 2020) bu durumu desteklemektedir. Turizm endüstrisinin önemli aktörlerinden olan seyahat acentelerinde ise gelir bazında büyük kayıplar yaşamıştır (İbiş, 2020). Pandemi nedeniyle sınırların kapanması, seyahat engellerine dair tedbirler ve karantina süreçleri seyahat sektörünü olumsuz yönde etkilemiştir. Yolcu gelirlerinde pandemiden sonra büyük oranda düşüş yaşanmıştır (Büyük ve Can, 2020). Alınan tedbirler ve duyulan sağlık endişesiyle birçok yiyecek içecek işletmesi ise faaliyetlerine ara vermiş, bunun sonucunda tüketiciler evde yemek yemeye yönelmiştir. Bu anlamda işletmeler (hizmet şartları uygun olanlar için) sadece paket servis ile gel-al benzeri hizmet vererek faaliyetlerini sürdürmeye çalışmışlardır (İflazoğlu ve Aksoy, 2020). Dünya çapında, hükümetler tarafından kilitlenmeye ve sosyal mesafeye karar verildiğinden, salgın sırasında restoran işletmeciliği büyük oranda olumsuz olarak etkilenmiştir.

3. YÖNTEM

Araştırmada nitel araştırma yöntemi tercih edilmiştir. Nitel araştırma yöntemlerinden bibliyometri tekniği (Okubo, 1997) bu araştırmada verilerin analizinde kullanılmıştır. Bibliyometrik analiz bir alanda ya da konuda literatürü anlamak için tercih edilmektedir (Zhang ve Zhang ve Managi, 2019: 426) Başka bir deyişle yayınların türlü öğelerinin sayısal analizlerle birlikte istatistik aracılığıyla incelenmesidir (Hall, 2011: 16). Araştırmada turizm alanında COVID-19 pandemisiyle ilgili yayımlanmış makalelerin içerik bakımından değerlendirmesi amaçlanmıştır. Bibliyometrik analizde belirli bir alandaki yayınların özelliklerinin sayısal verilerle aracılığıyla bu alanda yer alan yayınların bilimsel olarak geçmiş ve mevcut durumu hakkında çıkarımda bulunmak amaçlanmaktadır (Yolal, 2016: 89). Buradan hareketle çalışmanın amacı doğrultusunda bibliyometrik analiz kullanılmıştır. Araştırma verilerini elde edebilmek için tarama yönteminden yararlanılmıştır. Tarama yöntemi hedeflenen olgu veya olgular ile ilgili bilgi içeren yazılı materyallerin analizini kapsamaktadır (Yıldırım ve Şimşek, 2018: 189).

Çalışma amacını karşılayabilmek adına uygulanan tarama sürecinde, konu bakımından “otelcilik, konaklama, spor ve turizm” sınırlılıkları çerçevesinde Dergipark Akademik sitesine üye 90 dergi tespit edilmiştir. Daha sonra “turizm” ve “COVID-19” anahtar kelimeleri bazında Dergi Park’a üye tüm dergiler dikkate alınarak tarama yapılmıştır. Taramalar sonrası konuyla ilgili 29 makaleye erişilmiştir. Erişilen tüm makaleler araştırma kapsamına dâhil edilmiştir. Makalelerin “COVID-19 ve turizm” anahtar kelimeleriyle taranması araştırmanın sınırlılığıdır. Makale erişimlerine yönelik tarama Aralık 2020-Ocak 2021 tarihleri arasında gerçekleştirilmiştir. Bu kapsamda araştırmada değerlendirmeye alınan makaleler yayım süreci bakımından 2021 Ocak ayı ile sınırlandırılmıştır.

Tarama sonucu tespit edilen 29 makale içerikleri, konu, yöntem, veri toplama tekniği, örneklem, veri analizi, dergi bakımından toplamda 6 kriter dikkate alınarak değerlendirilmiştir. Bu kapsamda aşağıda belirtilen 6 araştırma sorusu hazırlanmıştır. İlgili değerlendirmeler sonucu elde edilen veriler, belirtilen özellikler baz alınarak sıklık düzeylerine göre sayısal veriler ile tablolaştırılarak bulgular kısmında sunulmuştur.

3.1. Araştırma Soruları

- 1.Makalelerin COVID-19 özelinde konu dağılımları bakımından sıklık düzeyleri nasıldır?
- 2.Makalelerin yöntem tekniklerine göre sıklık düzeyleri nasıldır?

3.Makalelerin kullandıkları yönteme/yöntemlere göre veri toplama aracı bakımından sıklık düzeyleri nasıldır?

4.Makalelerin örneklemlerini kimler oluşturmaktadır?

5.Makalelerin uygulanan analiz tekniklerine göre sıklık düzeyleri nasıldır?

6.Makalelerin yayımlandıkları dergi bakımından sıklık düzeyleri nasıldır?

4. BULGULAR

Makale değerlendirme sürecinde, araştırma soruları için sırasıyla, her soruya ait bir süreç izlenmiştir. İlk aşamada makaleler, araştırma konusu bakımından değerlendirmeye alınmıştır.

Tablo 1 ilgili değerlendirme sonuçlarını sıklık düzeylerine göre sunmaktadır.

Tablo 1. Makalelerin araştırma konusu sıklık düzeyleri

COVID-19	n	%
Turizm sektörüne etkisi	7	24.1
Turizm eğitimi	2	6.89
Turizm faaliyetlerine etkisi	2	6.89
Turizm ekonomisine etkisi (bist, finans, borsa)	4	13.7
İç turizme etkisi	1	3.44
Sağlık ve medikal turizm	3	10.3
Seyahat davranışı ve seyahat acentelerine etkisi	2	6.89
Otellere etkisi	2	6.89
Turist niyetlerine etkisi	1	3.44
Turistik tüketime etkisi	1	3.44
Turizmde İstihdama etkisi	1	3.44
Diğer (COVID-19 ile ilgili turizm genelgeleri, istihdam)	3	10.3
Toplam	29	100

Tablo 1 incelendiğinde % 24.1 (6) ile “COVID-19’un Turizm Sektörüne Etkisi” konusunun en fazla tercih edildiği saptanmıştır. Bununla birlikte “Sağlık ve medikal turizm”, “turizm ekonomisine etkisi (bist, finans, borsa)”, “turizm eğitimi”, “turizm faaliyetlerine etkisi” konuları da tercih edilen konular arasında yer almaktadır.

İkinci aşamada incelenen makaleler yöntem bakımından değerlendirmeye alınmıştır. İlgili değerlendirme sonucu elde edilen bulgular Tablo 2’de sunulmaktadır.

Tablo 2. Makalelerde kullanılan araştırma yöntemi sıklık düzeyleri

Araştırma Yöntemi	n	%
Nitel	20	68.9
Nicel	7	24.1
Karma	2	6.89
Toplam	29	100

Tablo 2'ye göre araştırmalarda % 68.9 (20) ile en fazla “nitel” yöntemin tercih edildiği saptanmıştır. Nitel yöntemi % 24.1(7) ile “nicel” % 6.89 (2) ile karma yöntem (Nicel+Nitel) takip etmiştir.

Üçüncü aşamada incelenen makaleler, veri toplama aracı bakımından değerlendirmeye alınmıştır. İlgili değerlendirme sonucu elde edilen bulgular Tablo 3’de sunulmaktadır.

Tablo 3. Makalelerin veri toplama aracı sıklık düzeyleri

Veri Toplama aracı	Nicel (7)		Nitel (20)		Karma (2)	
	n	%	n	%	n	%
Görüşme	-		6	28.5	1	33.3
Anket	4	50	-		2	66.6
Doküman İncelemesi	-		15	71.4	-	
İnternet tabanlı tarama	4	50	-		-	

Tablo 3 incelendiğinde nicel araştırma yönteminde anket ve internet tabanlı veri toplama aracının kullanıldığı, nitel araştırma yönteminde en fazla doküman incelemesi ve görüşmenin kullanıldığı ve karma yöntemde ise görüşme ve anketin birlikte kullanıldığı tespit edilmiştir.

Dördüncü aşamada incelenen makaleler örneklem grupları bakımından değerlendirmeye alınmıştır. İlgili değerlendirme sonucu elde edilen bulgular Tablo 4’de sunulmaktadır.

Tablo 4. Makalelerde kullanılan veri kaynağının sıklık düzeyleri

Veri Kaynakları	n	%
Turizm alanındaki akademisyenler	2	6.89
Turizm Alanında Öğrenim Gören Ön lisans, Lisans, Yüksek Lisans, Doktora Öğrencileri	2	6.89
Tatil yapan kişiler	2	6.89
İnternet Siteleri (COVID19bilgi.saglik.gov.tr, OECD, WHO vs.)	10	34.4
Yerel Halk	1	3.44
Yerli Turistler	2	6.89
Acente temsilcileri	1	3.44
Zincir oteller	1	3.44
Bilimsel Çalışmalar- haberler- raporlar	7	24.1
Otel yöneticileri	1	3.44
Toplam	29	100

Tablo 4’e göre COVID-19 bağlamında çeşitli veri kaynaklarının kullanıldığı görülmektedir. Ancak tablo incelendiğinde araştırmalarda veri kaynağı olarak % 34.4 (10) ile en çok “internet sitelerinin” kullanıldığı saptanmıştır. Sonrasında ise “Bilimsel Çalışmalar- haberler-

raporlar” %24.1 (7) dan veri olarak yararlanıldığı görülmektedir. Bu bulgulara göre çalışmaların çoğunluk olarak ikincil verilere dayanılarak gerçekleştirildiği söylenebilir.

Beşinci aşamada incelenen makaleler veri analizi bakımından değerlendirmeye alınmıştır. İlgili değerlendirme sonucu elde edilen bulgular Tablo 5’de sunulmaktadır.

Tablo 5. Makalelerin veri analizine göre sıklık düzeyleri

Analiz Tekniği	n	%
İçerik Analizi	4	13.7
Betimsel Analiz	5	17.2
İstatiksel Analiz	7	24.1
Diğer analizler (Birim kök, Sınır testi, SWOT, durum, teorik)	13	44.8
Toplam	29	100

Tablo 5’te görüldüğü üzere araştırmalarda veri analizi olarak sıklıkla), istatiksel analiz (%24.1)’in kullanıldığı görülmektedir. Sonrasında ise betimsel analiz (%17) ve içerik analizi (%13.7) sıklık bakımından ön plana çıkan diğer analiz türleridir. Diğer analizler ise birim kök testi, sınır testi, SWOT, teorik analizler (%13) gibi makaleler de kullanılan analizleri kapsamaktadır.

Altıncı aşamada incelenen makaleler dergilere göre sıklık düzeyleri bakımından değerlendirilmeye alınmıştır. İlgili değerlendirme sonucu elde edilen bulgular Tablo 6’da sunulmaktadır.

Tablo 6. Makalelerin yayımlandığı dergilere göre sıklık düzeyleri

Makalelerin Yayımlandığı Dergiler	n	%
International Journal of Social Sciences and Education Research	5	17.2
Gaziantep University Journal of Social Sciences	4	13.7
Journal of Awareness	2	6.89
İşletme ve İktisat Çalışmaları Dergisi	2	6.89
Sağlık ve Sosyal Refah Araştırmaları Dergisi	2	6.89
USOBED Uluslararası Batı Karadeniz Sosyal ve Beşeri Bilimler Dergisi	1	3.44
Balıkesir University The Journal of Social Sciences Institute	1	3.44
Van YYÜ. Sosyal Bilimler Enstitüsü Dergisi	1	3.44
Avrasya Sosyal ve Ekonomi Araştırmaları Dergisi	1	3.44
İstanbul Ticaret Üniversitesi Sosyal Bilimler Dergisi COVID-19 Sosyal Bilimler Özel Sayısı	1	3.44
Seyahat ve Otel İşletmeciliği Dergisi	1	3.44
İda Academia Muhasebe ve Maliye Dergisi	1	3.44
Safran Kültür ve Turizm Araştırmaları Dergisi	1	3.44
Akademik Yaklaşımlar Dergisi	1	3.44
Journal of Gastronomy, Hospitality, and Travel	1	3.44

Turizm Akademik Dergisi	1	3.44
Sosyal Araştırmalar ve Yönetim Dergisi	1	3.44
Journal of Tourism Theory and Research	1	3.44
MANAS Sosyal Araştırmalar Dergisi	1	3.44
Toplam	29	100

Tablo 6 incelendiğinde çalışma kapsamına dâhil edilen araştırmaların yayınlandığı 18 farklı dergi belirlenmiştir. Söz konusu dergiler içerisinde % 17.2 (5) ile en çok “International Journal of Social Sciences and Education Research” dergisinin olduğu saptanmıştır. “Gaziantep University Journal of Social Sciences” dergisinin % 13.7 (4) ile onu takip ettiği saptanmıştır.

5. SONUÇ

Çalışma da dergi park sitesin de “turizm ve COVID-19” anahtar kelimesi kullanılarak makaleler taranmıştır. Tarama sonucunda erişilen 29 makale araştırma konusu, yöntemi, veri toplama aracı, örneklem grubu, dergi ve veri analizleri dikkate alınarak incelenmiştir.

Çalışmada “COVID- 19 salgının turizm sektörüne etkisi” konusunun en fazla araştırılan konu olduğu saptanmıştır. Turizm sektörünün hassas bir sektör olması krizler, savaşlar, salgınlar gibi olaylardan etkilenmesine sebep olmaktadır. Olumsuz olaylar genel olarak daha az ziyaretçiyle sonuçlanır (Bahar ve İlal, 2020:126). COVID-19 salgının ortaya çıkması sonucu araştırmacılar çoğunlukla salgının turizm sektörüne etkilerini, alınacak önlemleri, sonuçları incelemişlerdir. Ayrıca araştırmacılar turizm ekonomisine, faaliyetlerine, seyahat acentelerine, otellere, iç turizme, turist niyetleri ve turistik tüketime etkilerini de incelemişlerdir. Genel olarak bakıldığında araştırmacılar salgının turizmin mevcut durumunu, alınacak önlemlerin neler olabileceği ve sektörün bu durumu en az hasarla nasıl atlatabileceğini ortaya koymaya çalışmışlardır.

Çalışma da araştırma yöntemi olarak genellikle nitel yöntemin tercih edildiği veri toplama tekniği olarak ise doküman incelemesi tekniğinin kullanıldığı saptanmıştır. Doküman olarak da genellikle COVID-19 ile ilgili sitelerin, haberlerin, bilimsel makalelerin incelendiği tespit edilmiştir. Bu durumun COVID-19 salgının yeni bir hastalık olması ve dünyanın ilk kez bu durumla karşılaşmasıyla ilişkili olduğu düşünülmektedir.

Veri kaynağı olarak çeşitli örneklem grupları ile çalışılmış olsa da bunun sınırlı sayıda olduğu görülmektedir. Elde edilen bulgulardan hareketle en çok internet sitelerinin tercih edildiği

saptanmıştır. Bu kapsamda veri değerlendirmesi olarak genel itibariyle ikincil verilerden yararlanıldığı söylenebilir. Bu durumun veri toplama tekniği olarak doküman incelenmesinin tercih edilmesiyle alakalı olduğu düşünülmektedir. Aynı zamanda sosyal mesafe şartlarının korunması gerekliliği göz önüne alarak bu süreçte araştırmacıların yüz yüze veri toplama imkânlarının oldukça sınırlı kaldığı söylenebilir. Erişilen katılımcılardan da genel itibariyle çevrim içi ortamdan veri sağlanmış olabileceği ön görülmektedir. Örneğin, Kılıç, Aslan ve Gövce (2020) ile Kiper vd. (2020), çalışmalarında görüşme yöntemini kullanmalarına rağmen, görüşmeleri pandemi nedeniyle çevrimiçi olarak gerçekleştirmişlerdir. İlgili detayın bu durumu desteklediği söylenebilir.

Veri analiz yöntemi olarak çoğunlukla istatistiksel analiz tekniğinin kullanıldığı görülmüştür. Bununla beraber içerik analizi ve betimsel analiz sık kullanılan diğer tekniklerdir. Aynı zamanda SWOT, durum analizi, birim kök ve sınır testleri gibi birçok farklı analiz yöntemlerinin de tercih edildiği saptanmıştır. Çalışmaların ekonomi, finans gibi farklı alanlarda yapılmış olmasının değişik test ve analizlerin gerçekleştirilmesiyle alakalı olduğu düşünülmektedir. Çalışma kapsamına dâhil edilen araştırmaların yayınlandığı dergiler olarak International Journal of Social Sciences and Education Research ve Gaziantep University Journal Of Social Sciences'in sıklık düzeyi en fazla olan dergiler olduğu saptanmıştır. Bununla birlikte Journal of Awareness, İşletme ve İktisat Çalışmaları Dergisi, USOBED Uluslararası Batı Karadeniz Sosyal ve Beşeri Bilimler Dergisi, Balıkesir University The Journal of Social Sciences Institute, Van YYÜ. Sosyal Bilimler Enstitüsü Dergisi gibi birçok farklı dergide çalışma kapsamındaki makalelerin yayımlandığı saptanmıştır. Söz konusu dergiler içerisinde makalelerin yayımlandığı dergilerin 5 tanesinin turizm dergisi olduğu belirlenmiştir.

Çalışmada COVID-19 salgınının ekonomi, istihdam, turist davranışı ve niyeti, turistik tüketimi, oteller ve seyahat acentelerini, iç turizmi turizm sektörünü açısından olumsuz olarak etkilediği tespit edilmiştir. Araştırmacılar genel olarak sektörün salgından aldığı hasarı, bu hasarın nasıl giderileceğini ve ayrıca işletmecilerin salgına karşı aldığı/alabileceği önlemleri inceledikleri saptanmıştır. Söz konusu araştırmaların gerek işletmecilere gerekse ilerdeki araştırmacılara yol gösterici olduğu düşünülmektedir.

Araştırmadan elde edilen bulgular ışığında şu öneriler sunulabilir: COVID-19 vakalarının az olduğu bölgeler akademik çalışmalarla saptanıp seyahat işletmelerine yönelik rotalar oluşturulmalıdır. Çalışma neticesinde nitel çalışmaların fazla olduğu tespit edildiğinden, nicel yöntemle gerçekleşen çalışmalara da yer verilmesi önerilmektedir. COVID-19 döneminde ve sonrasında turistlerin korkuları, talep değişimleri ve sektörden beklentilerini araştıran çalışmalar gerçekleştirilebilir. Bu çalışmalar sayesinde geleceğe yönelik daha çok ön görüde bulunabilecek çıktılar ile alanyazına ve sektöre katkılar sunulabileceği düşünülmektedir.

6. KAYNAKÇA

- Acar, Y. (2020). Yeni Koronavirüs (COVID-19) Salgını ve Turizm Faaliyetlerine Etkisi. *Güncel Turizm Araştırmaları Dergisi*, 4(1), 7-21.
- Alaeddinoğlu, F., ve Rol, S. (2020). COVID-19 Pandemisi ve Turizm Üzerindeki Etkileri. *Yüzüncü Yıl Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Dergisi*, (Salgın Hastalıklar Özel Sayısı), 233-258.
- Arslan, E., ve Kendir, H. (2021). COVID-19 Salgını Sonrası Yükselen Trend Kırsal Turizm: Zile örneği.
- Aydın, B., ve Doğan, M. (2020). Yeni Koronavirüs (COVID-19) Pandemisinin Turistik Tüketici Davranışları ve Türkiye Turizmi Üzerindeki Etkilerinin Değerlendirilmesi. *Pazarlama Teorisi ve Uygulamaları Dergisi*, 6(1), 93-115.
- Aydin, A., Darici, B., ve Taşçı, H. (2015). Uluslararası Turizm Talebini Etkileyen Ekonomik Faktörler: Türkiye Üzerine Bir Uygulama. *Erciyes Üniversitesi İktisadi ve İdari Bilimler Fakültesi Dergisi*, (45), 143-177.
- Bahar, O., ve İlal, N. Ç. (2020). Coronavirüsün (COVID-19) Turizm Sektörü Üzerindeki Ekonomik Etkileri. *International Journal of Social Sciences and Education Research*, 6(1), 108-122.
- Büyük, Ö., ve Can, E. (2020). COVID-19 Salgınının Türk Turizmine Etkisi: Seyahat ve Konaklama Endüstrileri Üzerine Değerlendirme. *Ankara Hacı Bayram Veli Üniversitesi Turizm Fakültesi Dergisi*, 23(2), 312-331.
- Çıtak, N., ve Çalış, Y. E. (2020). COVID-19 Salgınının Turizm Sektörü Üzerine Olan Finansal Etkileri. *İda Academia Muhasebe ve Maliye Dergisi*, 3(2), 110-132.

COVID-19 Bilgilendirme Sayfası https://COVID19.saglik.gov.tr/TR-66935/genel-koronavirus-tablosu.html?gclid=CjwKCAiAjp6BBhAIEiwAkO9Wuv4ckg-k-gfEF7D7BffqGme4TsBp0-pL14WW9BY2x5Gk49OOTR-haBoCYRgQAvD_BwE Erişim Tarihi [14.02.2021]

- Demir, M., Günaydın, Y., ve Demir, Ş. Ş. (2020). Koronavirüs (COVİD-19) Salgınının Türkiye'de Turizm Üzerindeki Öncülleri, Etkileri ve Sonuçlarının Değerlendirilmesi. *International Journal of Social Sciences and Education Research*, 6(1), 80-107.
- Doğancılı, O. S. (2020). COVİD-19 Salgını Sonrası Turizm Destekleri. *Türk Turizm Araştırmaları Dergisi*, 4(3), 2808-2820.
- Dünya Sağlık Örgütü <https://www.who.int/emergencies/diseases/novel-coronavirus-2019/situation-reports> Erişim Tarihi [14.02.2021]
- Hall, C. M. (2011). Publish and Perish? Bibliometric Analysis, Journal Ranking and the Assessment of Research Quality in Tourism. *Tourism Management*, 32(1), 16-27.
- Higgins-Desbiolles, F. (2020). Socialising tourism for social and ecological justice after COVİD-19. *Tourism Geographies*, 22(3), 610-623.
- İbiş, S. (2020). COVİD-19 Salgınının Seyahat Acentaları Üzerine Etkisi. *Safran Kültür ve Turizm Araştırmaları Dergisi*, 3(1), 85-98.
- İflazoğlu, N., ve Aksoy, M. (2020). Tüketicilerin COVİD-19 Salgını Sürecinde Yiyecek-İçecek İşletmelerinden Bekledikleri Hizmetin Niteliğine İlişkin Bir Araştırma (A Study on the Quality of the. *Journal of Tourism and Gastronomy Studies*, 8(4), 3362-3377.
- Karadeniz, E., Beyaz, F. S., Ünlübulduk, S. N., & Kayhan, E. (2021). COVİD-19 Salgınının Turizm Sektörüne Etkilerinin Ve Uygulanan Stratejilerin Değerlendirilmesi: Otel Yöneticileri Üzerinde Bir Araştırma.
- Khan, A. A. (2020). COVİD-19 Salgınının Turizme Etkileri: Safranbolu Miras Kenti Örneği. *İşletme ve İktisat Çalışmaları Dergisi*, 8(2), 28-37.
- Kılıç, B., Aslan, H., ve Gövce, M. (2020). COVİD-19 Sonrası Turistik Tüketim Tutumu. *Gaziantep Üniversitesi Sosyal Bilimler Dergisi*, 19 (COVİD-19 Special Issue), 554-570.
- Kiper, V. O., Saraç, Ö., Çolak, O., ve Batman, O. (2020). COVİD-19 Salgınıyla Oluşan Krizlerin Turizm Faaliyetleri Üzerindeki Etkilerinin Turizm Akademisyenleri Tarafından Değerlendirilmesi. *Balıkesir Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Dergisi*, 23(43), 527-551.
- Koçak, A., ve Arun, Ö. (2006). İçerik Analizi Çalışmalarında Örneklem Sorunu. *Selçuk Üniversitesi İletişim Fakültesi Akademik Dergisi*, 4(3), 21-28.
- Macit, A., ve Macit, D. (2020). Türk Sivil Havacılık Sektöründe COVİD-19 Pandemisinin Yönetimi. *Avrasya Sosyal ve Ekonomi Araştırmaları Dergisi* 7(4), 100-116.
- Okubo, Y. (1997). Bibliyometric Indicators and Analsis of Research Systems, Methods and Examples.
- Şkare, M., Soriano, D. R., & Porada-Rochoń, M. (2021). Impact of COVİD-19 on the Travel and Tourism İndustry. *Technological Forecasting and Social Change*, 163, 120469.

- Şengel, Ü., Işkın, M., Genç, G., ve Çevrimkaya, M. (2020). COVID-19 İle İlgili Ölüm Kaygısının Seyahat Davranışına Etkisi. *Gaziantep Üniversitesi Sosyal Bilimler Dergisi*, 19(COVID-19 Special Issue), 105-121.
- Tanrıkulu, M. (2020). COVID 19 Gölgesinde Türkiye'de Holistik Turizm ve Kültüre Dönüş. *Avrasya Sosyal ve Ekonomi Araştırmaları Dergisi*, 7(5), 406-417.
- Türker, G. Ö., ve Ertürk, N. (2020) COVID-19'un Konaklama İşletmelerine Etkileri: Yöneticiler Perspektifinden Bir Değerlendirme. *Turizm Ekonomi ve İşletme Araştırmaları Dergisi*, 2(2), 5-17.
- Türkiye Sağlık Bakanlığı <https://COVID19.saglik.gov.tr/TR-66935/genel-koronavirus-tablosu.html>
Erişim Tarihi [11.12.2020]
- Yenişehirlioğlu, E., ve Salha, H. (2020). COVID 19 Pandemisinin Türkiye İç Turizmine Yansımaları: Değişen Talep Üzerine Bir Araştırma. *İstanbul Ticaret Üniversitesi Sosyal Bilimler Dergisi*, 19(37), 355-368.
- Yıldırım A. ve Şimşek H. (2018). *Sosyal Bilimlerde Nitel Araştırma Yöntemleri*. Seçkin Yayıncılık (11.Baskı). Ankara.
- Yolal, M. (2016). *Turizm Araştırmalarında Örnekleme Bibliyometrik Bir Analiz*. Detay Yayıncılık. Ankara.
- Zhang, H., Song, H., Wen, L., & Liu, C. (2021). Forecasting Tourism Recovery Amid COVID-19. *Annals of Tourism Research*, 87, 103149.
- Zhang, D., Zhang, Z., ve Managi, S. (2019). A Bibliometric Analysis on Green Finance: Current Status, Development, and Future Directions. *Finance Research Letters*, 29, 425-430.

1. Çıkar Çatışması Beyanı: Çalışmanın yazarları arasında herhangi bir çıkar çatışması bulunmamaktadır.

2. Etik Kurul İzin Belgesi: Çalışmanın ikincil verilerin kullanıldığı nitel araştırma tasarımına sahip bir çalışma olması sebebiyle, çalışmanın etik kurul izin belgesi bulunmamaktadır.

3. Araştırmacıların Katkı Oranı Beyanı: Çalışma yazarlarına ilişkin katkı oranları aşağıda yer almaktadır:

Kürşad Abidin GÜL- % 40

Dr. Öğr. Üyesi Gamze ERYILMAZ- % 40

Dr. Öğr. Üyesi Fatih ÖZDEMİR- % 20

**Evaluation of The Bibliometric Content of The Articles Published on The Covid-19 Pandemic in
Tourism**

Fatih ÖZDEMİR

İskenderun Technical University, Faculty of Tourism, Hatay/Turkey

Gamze ERYILMAZ

İskenderun Technical University, Faculty of Tourism, Hatay/Turkey

Kürşad Abidin GÜL

İskenderun Technical University, Institute of Graduate Studies, Hatay/Turkey

Extensive Summary

It is a pleasure to be in a new experience that consists of the culture, history, belief and a culture of tourism countries, together with new experiences, experiences and desires.

The demand dimension of the sector has a dynamic structure that can react quickly, either positively or negatively. Tourism demand is elastic and trust oriented.

In 2019, the virus, named COVID-19, first appeared in December in Wuhan, China's Hubei province. It is obvious that the COVID-19 epidemic, which has affected the whole world in a short time since its emergence, has also seriously affected the tourism sector. When the studies scanning the tourism literature are examined, no research has been found that examines the studies related to COVID-19.

In this study, it is aimed to examine the bibliometric content features of the studies published on COVID-19 in the field of tourism. From this point of view, it is desired to establish a theoretical ground as a research subject and at the same time give direction to future research.

In the study, articles were scanned using the keyword "tourism and COVID-19" on the journal park site. The 29 articles reached as a result of the scanning were examined by considering the research topic, method, data collection tool, sample group, journal and data analysis. In the study, it was determined that the subject of "the impact of the COVID-19 epidemic on the tourism sector" was the most researched subject. The fact that the tourism sector is a sensitive sector causes it to be affected by events such as crises, wars and epidemics.

It has been observed that statistical analysis technique is mostly used as a data analysis method. It was determined that the International Journal of Social Sciences and Educational Researches and Gaziantep University Journal of Social Sciences were the journals with the highest frequency as the

journals in which the studies included in the research were published. It was determined that 5 of the journals in which the articles were published were tourism journals.

In the study, it was determined that the COVID-19 epidemic negatively affected the economy, employment, tourist behavior and intention, touristic consumption, hotels and travel agencies, domestic tourism and tourism sector. It was determined that the researchers examined the damage that the industry received from the epidemic in general, how this damage could be eliminated, and also the precautions that the operators took/can take against the epidemic. It is thought that these studies will guide both operators and researchers in the future.